

5.

Wartość wspólnoty braterskiej i koleżeńskiej

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

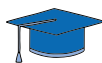
1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Odpowiedzialność za drugiego człowieka

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Umiejętność rezygnacji z osobistych celów dla dobra bliźniego¹

¹ „Miłość stanowi największe przykazanie społeczne. Szanuje drugiego i jego prawa. Wymaga praktykowania sprawiedliwości i tylko ona nas do tego uzdalnia. Jest natchnieniem dla życia będącego darem z siebie. «Kto będzie się starał zachować swoje życie, straci je; a kto je straci, zachowa je» (Łk 17,33)”. KKK 1889.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Na czym polega braterstwo powszechne?²
- Obowiązki wynikające z braterstwa powszechnego.
- Odpowiedzialność braterska.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Każdy człowiek jest moim bliźnim wyznaczonym mi przez Boga.
- Należy być odpowiedzialnym za dobro innych.
- Moje pojedyncze decyzje mają wpływ na innych.

Zasady

- Kieruję się dobrem drugiego.
- Nie przedkładam swoich celów i dążeń nad mojego bliźniego.
- Potrafię zrezygnować z własnych korzyści, jeśli przynoszą one szkodę innym.
- Moje wybory mają wpływ także na życie innych ludzi.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Wychowanie w rodzinie powinno przygotowywać do tworzenia dojrzałych relacji międzyludzkich.
- Należy stymulować wrażliwość młodego człowieka na obecność i potrzeby bliźniego.
- Trzeba uczyć umiejętności dzielenia się z innymi.

Zasady

- Zachęcam moje dziecko do bezinteresownych działań na rzecz drugich.
- Pokazuję, że warto zrezygnować z własnych dążeń, jeśli są one sprzeczne z dobrem bliźnich.
- Uczę poczucia odpowiedzialności za dobro drugiego człowieka.

² „Bóg, który wszystko otacza ojcowską opieką, zechciał, by wszyscy ludzie tworzyli jedną rodzinę i odnosili się do siebie nawzajem w duchu braterstwa. Wszyscy bowiem, stworzeni na podobieństwo Boga, który «z jednego człowieka wywiódł cały rodzaj ludzki, aby zamieszkiwał całą powierzchnię ziemi» (Dz 17,26), powołani są do jednego i tego samego celu, to jest do Boga samego». KDK 24.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Szkoła jest środowiskiem sprzyjającym budowaniu relacji braterskich.
- Wychowawcy powinni promować postawę otwartości na innych i aktywnego zaangażowania w dobro drugiego człowieka.
- Atmosfera w klasie powinna służyć budowaniu więzi koleżeńskich, szczególnie bezinteresownej pomocy.

Zasady

- Uświadamiam młodym ludziom, jak wiele zyskują, poświęcając własny wolny czas, wysiłek i umiejętności dla innych.
- Rozmawiam z uczniami o negatywnych stronach obojętnej postawy względem drugiego.
- Troszczę się o to, żeby każdy uczeń zawsze czuł się potrzebny i był mile widziany.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie przynoszą na zajęcia wycinki z prasy ukazujące wydarzenia i historie różnych osób, których życie odmieniło się, albo zostało ocalone, dzięki bezinteresowności innych, często nieznanym ludzi. Na podstawie przykładów uczniowie starają się zdefiniować, na czym polega braterstwo powszechne.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młodzi ludzie odnoszą się do siebie z życzliwością, potrafią bezinteresownie wychodzić naprzeciw potrzebom swoich kolegów i nie koncentrują się wyłącznie na sobie. Nie unikają trudności wynikających ze spotkania z drugim człowiekiem³. Potrafią patrzeć szeroko, uwzględniając nie tylko własne potrzeby, ale i dobro bliźnich.

³ „Człowiek odkrywając, że Bóg go kocha, pojmuje swoją transcendentną godność, uczy się nie poprzestawać na samym sobie i spotykać innych w relacji coraz bardziej ludzkiej. Ludzie odnowieni przez miłość Boga są w stanie zmienić normy oraz jakość stosunków i struktur społecznych. Są oni zdolni nieść pokój tam, gdzie są konflikty, budować i troszczyć się o braterskie relacje tam, gdzie panuje nienawiść, szukać sprawiedliwości tam, gdzie człowiek wyzyskuje człowieka. Jedynie miłość może radykalnie przemienić międzyludzkie stosunki. Każdy człowiek dobrej woli włączony w tę perspektywę może dostrzec szerokie horyzonty sprawiedliwości i ludzkiego rozwoju w prawdzie i dobru”. KNSK 4.

1.10. ZAGROŻENIA

Uczniowie pozostają w izolacji, koncentrują się na własnych celach i dążeniach. Są obojętni na potrzeby innych, nie reagują, gdy na ich oczach komuś dzieje się krzywda. Relacje młodych ludzi z innymi opierają się na interesownych oczekiwaniach. Nie mają poczucia odpowiedzialności za drugiego człowieka i nie rozumieją znaczenia braterstwa powszechnego. Istnieje również inne ryzyko, polegające na zatraceniu własnej tożsamości, poprzez natarczywe poszukiwanie akceptacji ze strony drugiego.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Człowiek już od momentu narodzin przynależy do różnego rodzaju grup. Pierwszą i najważniejszą z nich jest rodzina. Każde dziecko stopniowo wchodzi do wielu różnych grup, jak choćby grupy rówieśników w szkole i poza nią czy grupy przyjaciół, znajomych, krewnych, a później także przynależy do grupy towarzyskiej i zawodowej, może przyłączyć się do organizacji społecznej, a nawet do grupy politycznej. Bycie w jakiejś grupie na ogół sprzyja wytwarzaniu się silnych więzi między członkami tej grupy. Proces ten ma ogromne znaczenie w kształtowaniu się osobowości człowieka, ponieważ grupy wywierają wpływ na zachowanie człowieka, jego postawę, hierarchię wartości, a nawet procesy poznawcze⁴.

Grupa rówieśnicza to określone grono osób w tym samym lub podobnym wieku; należą do wspólnej struktury organizacyjnej, takiej jak szkoła czy podwórko; wszyscy członkowie grupy są na podobnym poziomie wiedzy i rozwoju intelektualnego. Grupy rówieśnicze można dzielić według różnych kryteriów, mogą występować grupy formalne i nieformalne, grupy bliskich przyjaciół, paczki, grupy koleżeńskie, bandy, subkultury młodzieżowe⁵.

Prezentowana wartość wspólnoty braterskiej i koleżeńskiej może pomóc uczniom w stworzeniu wspólnej hierarchii wartości, którymi grupa rówieśnicza mogłaby się kierować. W zrozumieniu tej wartości mogą pomóc przykłady bohaterów z lektur szkolnych.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Przyjaciele Adama Mickiewicza to utwór odwołujący się do konwencji bajek Ezopa. Ta krótka scenka rodzajowa opowiada pewną przygodę dwojga przyjaciół – Mieszka i Leszka – którzy zawsze wszystkim się dzielili, mieli wszystko wspólne. Jednym słowem stanowili wzór relacji przyjacielskich. Gdy spacerując po lesie, spotkali niedźwiedzia, Leszek szybko wspiął się na wierzchołek drzewa, natomiast Mieszkowi się to nie udało. Został na ziemi, prosząc przyjaciela

⁴ Por. U. Janulewicz, *Grupy rówieśnicze*, [online:] <https://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU3481> [dostęp: 31.07.2021].

⁵ Por. tamże.

o pomoc. Ten jednak nie zamierzał zejść z drzewa, by ratować przyjaciela. Na szczęście Mieszko stracił przytomność, gdy niedźwiedź się do niego zbliżył. Uznany przez zwierzę za padlinę, został bez uszczerbku. Wtedy Leszek zszedł z drzewa i pytał przyjaciela o samopoczucie.

Dopieroż Mieszek odżył... „Było z tobą krucho! –
Woła kum. – Szczęście Mieszku, że cię nie zadrapał!
Ale co on tak długo tam nad tobą sapał,
Jak gdyby coś miał powiadać na ucho?”
„Powiedział mi – rzekł Mieszek – przysłowie niedźwiedzie:
Że prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie”.

A. Mickiewicz, *Przyjaciele*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 13.

Utwór Adama Mickiewicza nawiązuje do dobrze znanego w polskiej kulturze przysłowia, mówiącego o tym, że prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie. Ta prosta bajka wskazuje, że prawdziwą przyjaźń potwierdza się przede wszystkim czynem, nie słowami. Leszek, choć zapewniał Mieszka o swojej przyjaźni, w chwili próby nie odważył się, by spieszyć przyjacielowi na ratunek, nie obronił swojego kumpla. Okazał się tchórzem, jego przyjaźń nie przeszła próby.

Wspólnota braterska, koleżeńska to nie tylko miłe słówka, dzielenie się drobnostkami, opowieści o dobrych relacjach. Prawdziwą wartość relacji przyjacielskiej, koleżeńskiej odnajdziemy w gotowości do ponoszenia wyrzeczeń dla drugiej osoby.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Miłość bliźniego polega właśnie na tym, że Kocham w Bogu i z Bogiem również innego człowieka, którego w danym momencie może nawet nie znam lub do którego nie czuję sympatii. [...] Przenikając to, co zewnętrzne w drugim człowieku, dostrzegam jego głębokie wewnętrzne oczekiwanie na gest miłości, na poświęcenie uwagi, czego nie mogę mu dać jedynie za pośrednictwem przeznaczonych do tego organizacji, akceptując to, być może, jedynie jako konieczność polityczną.

DCE 18.

„Jeden drugiego brzemiona noście” – to zwarte zdanie Apostoła jest inspiracją dla międzyludzkiej i społecznej solidarności. Solidarność – to znaczy jeden i drugi, a skoro brzemię, to brzemię niesione razem, we wspólnocie. Więc nigdy: jeden przeciw drugiemu. Jedni przeciw drugim. I nigdy „brzemię” dźwigane przez człowieka samotnie. Bez pomocy drugich.

Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. odprawionej dla świata pracy, Zaspą, 12.06.1987*, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 494.

Braterstwo nie jest jedynie wynikiem poszanowania swobód indywidualnych, ani nawet pewnej usankcjonowanej równości. Choć są to warunki sprzyjające, to nie wystarczają one, aby braterstwo wynikało z nich jako rezultat konieczny. Braterstwo może wnieść do wolności i równości pewien wkład pozytywny. Co dzieje się bez świadomie pielęgnowanego braterstwa, bez woli politycznej braterstwa, przekładających się na wychowanie do braterstwa, do dialogu, do odkrywania wzajemności i ubogacania się nawzajem jako wartości? Zdarza się, że wolność słabnie, okazując się bardziej stanem samotności, czystej autonomii w przynależności do kogoś lub czegoś, lub po prostu posiadaniem i cieszeniem się życiem. To w żaden sposób nie wyczerpuje bogactwa wolności, która jest nastawiona przede wszystkim na miłość.

FT 103.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Jeśli na przykład brat lub siostra nie mają odzienia lub brak im codziennego chleba, a ktoś z was powie im: „Idźcie w pokój, ogrzejcie się i najedzcie do syta!” – a nie dacie im Tego, czego koniecznie potrzebują dla ciała to na co się to przyda?

Jk 2,15-16;
por. Łk 3,11.

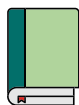
3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Powinno wzbudzać w nas przerażenie to, że strumień miłosierdzia nie może przeniknąć do naszego serca tak długo, jak długo nie przebaczyliśmy naszym winowajcom. Miłość, podobnie jak Ciało Chrystusa, jest niepodzielna: nie możemy miłować Boga, którego nie widzimy, jeśli

KKK 2840;
por. 3; 84.

nie miłujemy brata i siostry, których widzimy. Gdy odmawiamy przebaczenia naszym braciom i siostram, nasze serce zamyka się, a Jego zatwardziałość sprawia, że staje się ono niedostępne dla miłosiernej miłości Ojca: przez wyznanie grzechu nasze serce otwiera się na jego łaskę.

IV. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Enc. «Deus caritas est». O miłości chrześcijańskiej*, Wydawnictwo M, Kraków 2006.
- Cesarz W., *Sztuka programowania*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 14-18.
- Dambach K.E., *Mobbing w szkole. Jak zapobiegać przemocy grupowej*, tłum. A. Ubertowska, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk–Sopot 2008.
- Danilewska J., *Agresja u dzieci. Szkoła porozumienia*, wyd. WSiP, Warszawa 2004.
- Dziewiecki M., *Komunikacja pastoralna*, wyd. Salwator, Kraków 2006.
- Franciszek, *Enc. «Fratelli tutti». O braterstwie i przyjaźni społecznej*, Wydawnictwo M, Kraków 2020.
- Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. odprawionej dla świata pracy*, Zasp, 12.06.1987, w: tegoż, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, wyd. Znak, Kraków 2012, s. 494-500.
- Janulewicz U., *Grupy rówieśnicze*, [online:] <https://szkolnictwo.pl/index.php?id=PU3481> [dostęp: 31.07.2021].
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Mickiewicz A., *Przyjaciele*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 12-13.
- Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005.

- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sawiński J.P., *Sposoby aktywizowania uczniów w szkole XXI wieku. Pytania, refleksje, dobre rady. Poradnik dla nauczycieli*, wyd. Difin, Warszawa 2014.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym [Gaudium et spes]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 526-606.
- Twardowski J., *Chrześcijaństwo*, w: tegoż, *Budzić nadzieję. Abecadło dziesięćdziesięciolatka*, wybór i oprac. A. Iwanowska, Oficyna Wydawnicza Aspra–Dom Wydawniczy Bellona, Warszawa 2007, s. 32.
- Twardowski J., *Kochaj i pracuj*, w: tegoż, *Kościół Cię nie ogarnie. Rozważania na niedziele i święta*, wybór i oprac. A. Iwanowska, Wydawnictwo Święty Wojciech, Poznań 2011, s. 126-127.
- di Vertemate L., *Błogosławione braterstwo. Rozważania biblijno-duchowe*, tłum. J. Chapska, wyd. Apostolicum, Ząbki 2004.

